

Hoe anderen het zien

**De kinderen leren over het begrip horizon;
ze leren diverse standpunten beter zien en begrijpen**

Diverse horizonhoogten: 1. horizon te hoog
2. panoramische horizon laag
3. horizon hoog

onderwerp

div. afbeeldingen

techniek

beschouwen,
sorteren

Toelichting

In de vorige lessen is samen met het standpunt ook de horizon van hoog naar laag gegaan. In les 1 en 2 lag de horizon buiten het papier, maar in les 3 zou de lucht al zichtbaar kunnen worden. In deze opdracht wordt het verband tussen horizonhoogte en standpunt expliciet behandeld. We doen dit expres in een kijkles omdat dan veel verschillende situaties aan bod kunnen komen en de kinderen zich dan onbelemmerd, zonder 'moeilijke' tekening, op het probleem kunnen concentreren.

Centraal in deze les staat de ervaring dat je aan een afbeelding altijd kunt aflezen wat de positie is geweest van de maker. Vooral de hoogte van het

---

standpunt is aan de afbeelding te herleiden.

Als je hoog staat kun je ver kijken, komt er veel land in 'beeld' en ligt de horizon dus hoog. Dichtbij de grond zie je weinig land en veel lucht en ligt de horizon dus laag. Met een dergelijke wat kinderlijke redenering, kan ook aan kinderen van deze leeftijdsgroep snel duidelijk gemaakt worden waar het om gaat. Aan de horizonhoogte kun je altijd zien hoe hoog het standpunt van de maker is. Dit kan ook zonder de beroemde centraalperspectief er nadrukkelijk bij te betrekken (zie *Handboek* blz. 29), hoewel het natuurlijk, zeker voor de leerkracht, gemakkelijk is daarvan wel op de hoogte te zijn. Twee evenwijdige lijnen snijden elkaar aan de horizon en deze is zodoende vlug gevonden. Dit alles geldt in ieder geval voor foto's omdat dat altijd perspectivische afbeeldingen zijn.

Het doel van deze les is dat de kinderen meer oog krijgen voor de relatie tussen standpunt en afbeelding en dat ze met name foto's beter leren 'lezen'.

Begeleiding

Als materiaal voor het onderzoeken van het begrip horizon nemen we een flink aantal foto's. Het meest in aanmerking komen foto's uit tijdschriften en kranten. Van te voren thuis of uit een stapel in de klas, zoeken de kinderen foto's van buiten-situaties. Interieuroptnames laten we eerst nog buiten beschouwing. Het verzamelde materiaal sorteren we in plaatjes waarop je wél en niet de horizon kunt zien. De laatste groep is waarschijnlijk het grootst, daarom moet de leerkracht ervoor zorgen dat er ook enkele polderlandschappen en dergelijke bij zitten waarop de horizon goed zichtbaar is! Moeilijk is dit sorteren natuurlijk niet, hoewel het toch geen kwaad kan om van te voren het begrip horizon te behandelen. Niet alle kinderen weten precies wat dat is. Een hulpmiddeltje daarbij is het ouderwetse woord gezichtseinder – dus letterlijk het einde van het gezicht; tot zover kun je kijken, niet verder.

Vervolgens sorteren we hoge en lage standpunten. Met behulp van de leerkracht leren de kinderen dat een lage horizon afkomstig is van een laag standpunt en omgekeerd. De horizon blijkt altijd op ooghoogte te liggen. Een uitleg met 'veel land-weinig lucht' zie boven, komt hier goed van pas. We kijken nu ook even terug naar de resultaten van les 2 en 3. Concrete vragen over de foto's zelf, maken alles nog duidelijker: kun je op het dak van de garage kijken? Kun je in de dakgoot kijken? Welke ramen van de flat zitten onder, welke boven je oog?

Tot besluit van de les tekenen de kinderen in groepjes of individueel, onder het toeziend oog van de klas, op alle foto's met een viltstift de horizon (ook de niet zichtbare).

Andere opdracht

Ook op schilderijen kun je vaak achterhalen vanuit welk standpunt ze gemaakt zijn. Op een aantal reproducties (kalenders, agenda's, kunstboeken) bekijken we met de kinderen hoe de ruimte in een schilderij samenhangt met de gekozen horizonhoogte. Zie voor aanpak, hoofdstuk 7 van het *Handboek*; enkele mooie voorbeelden worden besproken in 9.3, 9.4, 9.6, 9.10 en 9.16.